

Pomorskie

AKTYWNOŚĆ OSÓB MŁODYCH W WOJEWÓDZTWIE POMORSKIM

dane za rok 2017

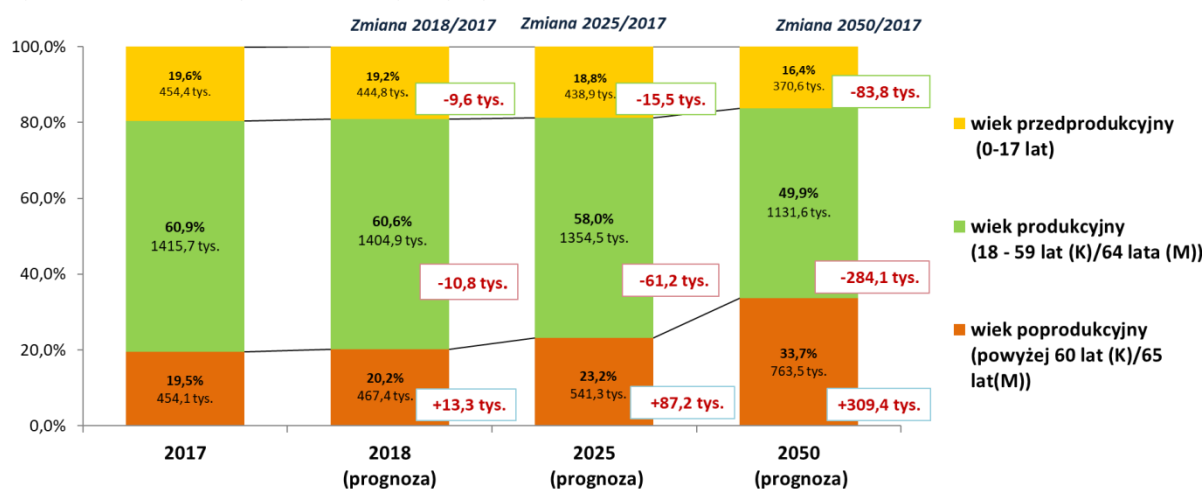
Wprowadzenie

Województwo pomorskie, podobnie jak inne regiony Europy, staje przed problemem tracenia potencjału ludzi młodych. Osoby poniżej 30 roku życia stanowią największą grupę w strukturze bezrobotnych i spośród wszystkich grup wiekowych borykają się z największymi problemami ze znalezieniem zatrudnienia. Wśród młodych notuje się także dużą liczbę tzw. NEETs – którzy w ogóle nie są zainteresowani edukacją ani pracą. Gdy uwzględnimy tendencję do starzenia się społeczeństwa, niski przyrost naturalny oraz silne ruchy migracyjne, problem niewykorzystanego potencjału osób młodych może mieć już w niedalekiej przyszłości bardzo poważne konsekwencje dla gospodarki oraz sytuacji społecznej w kraju i regionie.

Sytuacja demograficzna

W Polsce zarysowuje się problem kryzysu demograficznego spowodowanego obniżonym współczynnikiem przyrostu naturalnego. Negatywne trendy demograficzne pogłębiają się również w województwie pomorskim, chociaż z mniejszą dynamiką niż w innych rejonach kraju.

Wykres 1 Ludność wg ekonomicznych grup wieku w latach 2017 - 2050

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pogłębia się rosnący trend związany z opuszczaniem rynku pracy przez roczniki wyżu demograficznego lat 50-tych przy jednoczesnym wchodzeniu na rynek pracy roczników niżu lat 90-tych. Skutkiem tego zjawiska będzie spadająca liczba osób w wieku produkcyjnym. Wskaźnik ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym rośnie z roku na rok i należy do trzech najwyższych wśród województw w kraju. W pomorskim w 2017 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 64 osoby w wieku nieprodukcyjnym (w 2014 r. – 59 osób). Ponadto prognozy wskazują, że w Pomorskim do roku 2050 ubędzie blisko 300 tys. osób w wieku produkcyjnym. Najgwałtowniejszy spadek dotyczyć będzie osób w wieku produkcyjnym „mobilnym” pomiędzy 18 a 45 rokiem życia.

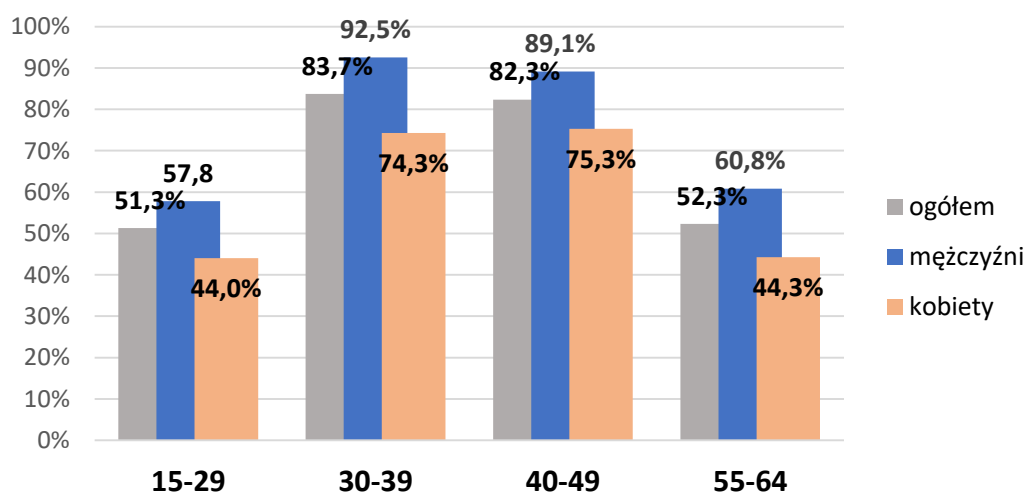

struktura demograficzna może przyczynić się w przyszłości do obniżenia dynamiki rozwoju gospodarczego.

Młodzi na rynku pracy

Okres największej aktywności ekonomicznej w życiu Pomorzán zawiera się w przedziale wiekowym 30-49. W skrajnych kategoriach wiekowych wartości wskaźnika są prawie o połowę niższe. W grupie osób 15 – 29 lat, 51,3% młodych pracuje, w tym tylko 44% kobiet. Największa, wynosząca ponad 18 pkt. proc., dysproporcja na niekorzyść kobiet występuje w grupie 30-39, kiedy wiele z nich podejmuje decyzje prokreacyjne.

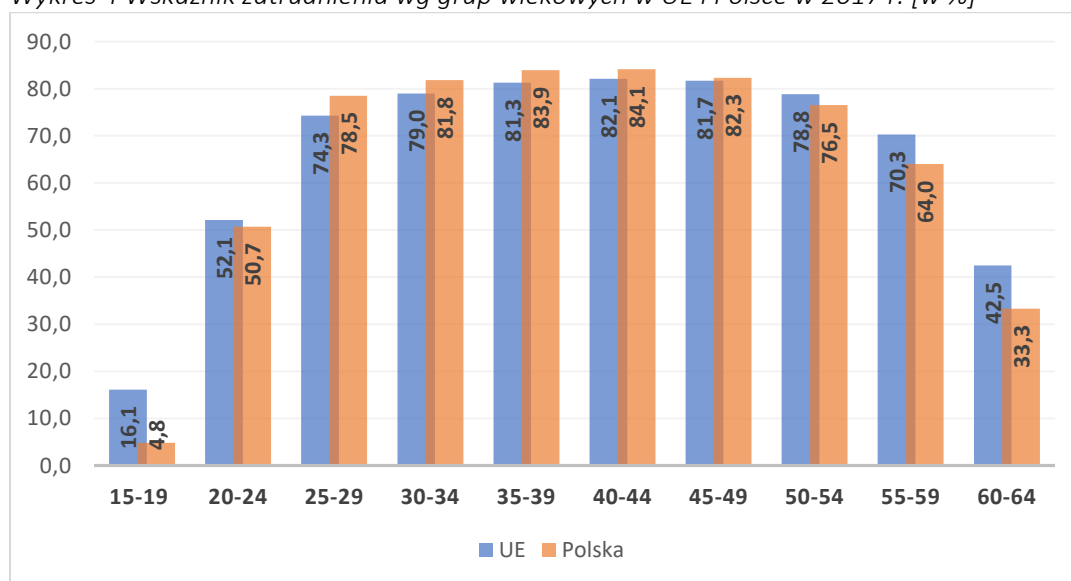
Wykres 3 Wskaźnik zatrudnienia wg grup wiekowych i płci w 2017 r. dla województwa pomorskiego

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Szczegółowych danych porównawczych dla Polski i innych państw europejskich w odniesieniu do wskaźnika zatrudnienia w 5-letnich grupach wiekowych dostarcza Eurostat. Przedstawiono je na kolejnym wykresie.

Wykres 4 Wskaźnik zatrudnienia wg grup wiekowych w UE i Polsce w 2017 r. [w %]

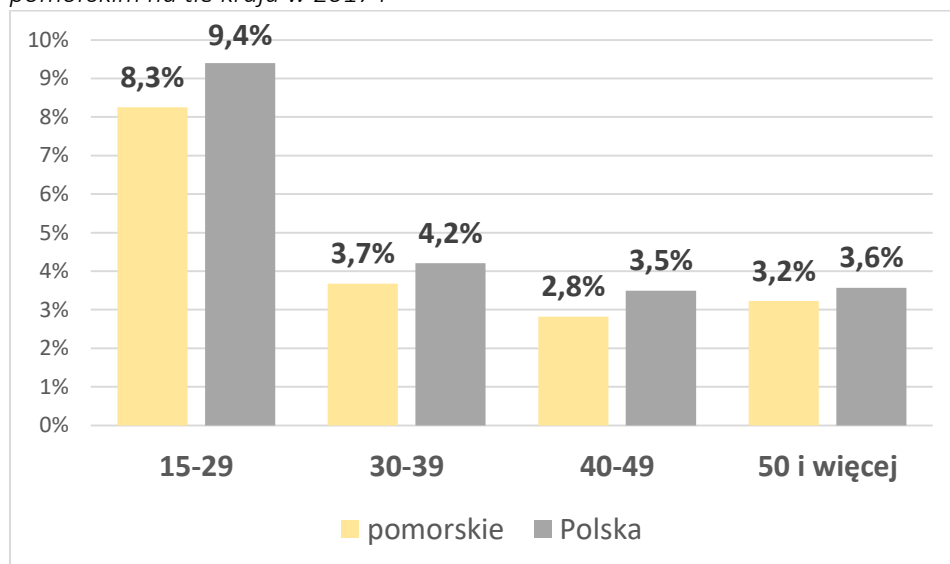
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

W skrajnych przedziałach wiekowych zatrudnienie w Polsce jest **niższe niż w całej UE**. Polska charakteryzuje się nieco wyższymi od średniej unijnej wartościami wskaźnika zatrudnienia w środkowych grupach wiekowych. Przewaga naszego kraju dotyczy już kategorii 25-29 i utrzymuje się do granicy 49 roku życia.

Młodzi w Polsce, na tle swoich kolegów z innych państw unijnych, po osiągnięciu wieku wiążącego się zazwyczaj z ukończeniem studiów, stosunkowo licznie uzyskują zatrudnienie (78,5% wobec 74,3% średnio w UE). Jeśli rozpatrujemy wskaźnik zatrudnienia wg płci to jego wartość jest zdecydowanie niższa dla młodych kobiet - ok 69% w Polsce i UE – gdy dla mężczyzn wynosi odpowiednio 87,1% oraz 79,2%. Jest to zapewne spowodowane faktem iż przedział wieku 25-29 to okres, w którym często podejmowane są decyzje prokreacyjne, a urodzenie dziecka stanowi czynnik sprzyjający okresowemu wyłączeniu z rynku pracy.

Interesujące różnice na poziomie unijnym występują w kategorii 15 – 19. Państwa europejskie dzielą się na dwie wyraźnie różniące się grupy. Dominująca liczebnie, do której zalicza się również Polska, w której zatrudnienie osób w wieku 15-19 jest niewielkie (4,8% wobec średniej unijnej – 16,1 %). Poza Polską, wartość wskaźnika poniżej średniej europejskiej i do tego jednocyfrową osiągnęły m.in. takie państwa jak: Słowacja, Czechy, Bułgaria, Belgia, Włochy, Węgry. Wysokie zatrudnienie osób młodych występuje w państwach skandynawskich i niemieckojęzycznych. W grupie państw uzyskujących wynik wyższy od średniej UE zdecydowanie przodowały Holandia (54,5%) i Dania (47,3%). Bardzo wysoki wynik osiągnęła również Austria (31,8%). Państwa te wyznają odmienny od większości krajów europejskich paradygmat zatrudniania najmłodszych pracowników. Bardzo wysokie odsetki zatrudnienia młodych to częste zjawisko poza Unią: rekord w zestawieniu ustanowiła Islandia (69,1%), wysoko uplasowała się Szwajcaria (51,2%), ale też Norwegia (32,1%) i Turcja (23,7%).

Wykres 5 Udział bezrobotnych w ogóle aktywnych zawodowo wg grup wiekowych, w województwie pomorskim na tle kraju w 2017 r

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Na wykresie nr 5 przedstawiony został odsetek bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo dla poszczególnych kategorii wiekowych. Przy zbliżonych odsetkach bezrobocia dla trzech grup wiekowych powyżej 30 r.ż., młodzi ludzie ponad dwa razy częściej bezskutecznie poszukiwali pracy. W Pomorskim stopa bezrobocia osób młodych (15-29) wg Eurostatu wynosi 8,3% ogółem, 7,6% dla mężczyzn i 9,3% dla kobiet. W Unii Europejskiej stopa bezrobocia dla kobiet w wieku 15-29 jest tylko 0,3 pkt. proc. większa niż dla mężczyzn.

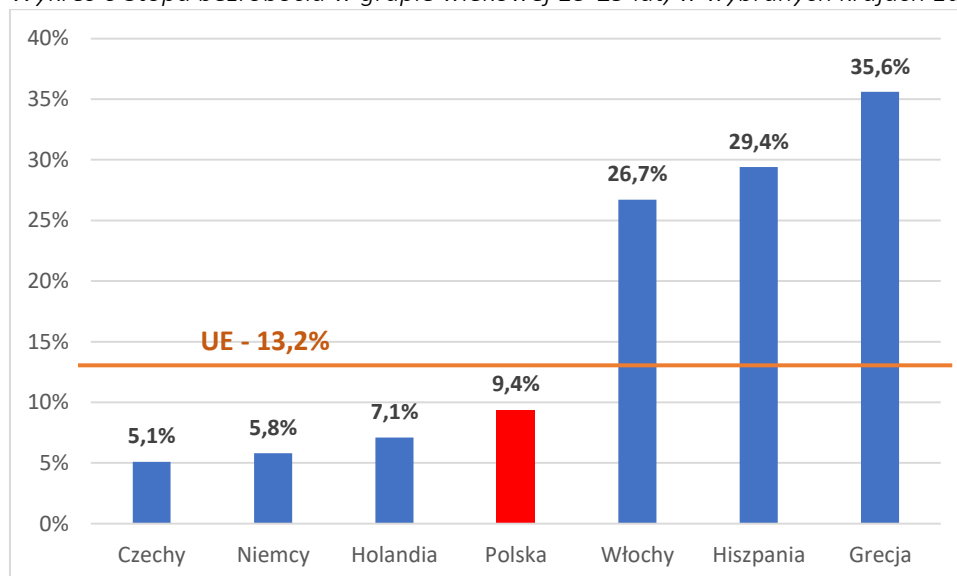
Rysunek 2 Stopa bezrobocia w grupie wiekowej 15 – 29 lat w Polsce w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Na tle kraju województwo pomorskie plasuje się na czwartym miejscu pod względem stopy bezrobocia młodych. Najniższą w kraju stopę bezrobocia odnotowano w roku 2017 r. w województwie wielkopolskim – 4,4%, najwyższą w podkarpackim (16,7%), lubelskim (15,3%) i warmińsko-mazurskim (14,8%).

Wykres 6 Stopa bezrobocia w grupie wiekowej 15-29 lat, w wybranych krajach Europy w 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Porównaniu sytuacji młodych osób w Polsce i innych państwach UE służą również dane przedstawione na wykresie nr 6. Powyższe dane, odnoszące się do poziomu bezrobocia w grupie wiekowej 15-29 dla wybranych krajów, w których wartości są największe/najmniejsze na tle całej Unii tłumaczą, dlaczego problem bezrobocia osób młodych znajduje się w centrum zainteresowania Unii Europejskiej. Pomimo tego, że zgodnie z ogólnym trendem spadku bezrobocia w całej Europie, bezrobocie wśród tej grupy również spada, to nadal stanowi poważny problem, nad którym należy się

Na tle kraju województwo pomorskie ma jeden z największych udziałów osób do 30 roku w całej grupie bezrobotnych. Większy odsetek osób młodych w rejestrach widnieje tylko w urzędach pracy województwa świętokrzyskiego i lubelskiego. Najniższy udział młodych w rejestrach występuje w województwach: łódzkim, dolnośląskim i śląskim.

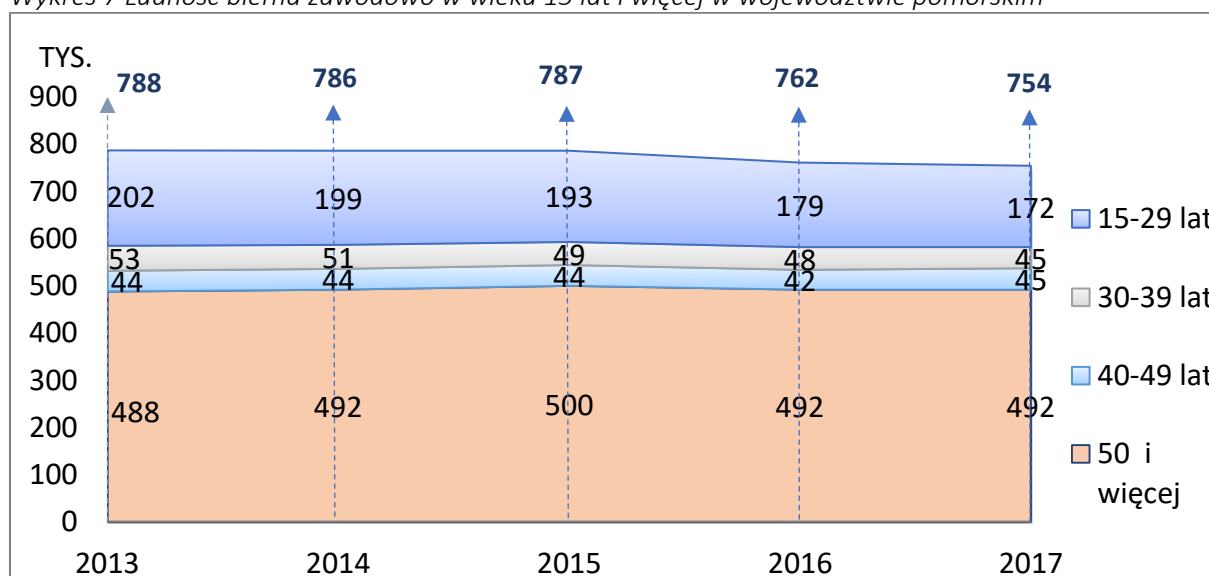
Przyczyny problemów w znalezieniu zatrudnienia przez młodych ludzi wynikają z różnorodnych czynników, uzależnionych od poziomu osiągniętego wykształcenia, płci, czy też miejsca zamieszkania. Młodzi mężczyźni często nie mają problemu ze znalezieniem zatrudnienia, bywa jednak tak, że jest to praca podejmowana w tzw. szarej strefie, bez umowy, przez co widnieją w statystykach bezrobotnych. Młode kobiety natomiast przejściowo nie podejmują zatrudnienia, ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dziećmi. Zdarza się, że nie mogą posłać ich do żłobka czy przedszkola z przyczyn finansowych lub braku dostępności miejsc w tych placówkach w miejscu ich zamieszkania.

Młodzi ludzie, kończący szkołę borykają się z problemem niewystarczającego doświadczenia. Z drugiej strony coraz częściej występuje różnica pomiędzy oczekiwanym wynagrodzeniem, a tym oferowanym przez pracodawcę. Posiadanie dyplomu ukończenia wyższej uczelni przestaje w ostatnich latach stanowić wartość na rynku pracy, dla pracodawcy niezbędne staje się potwierdzenie kwalifikacji poprzez działalność inną niż tylko w obszarze pozyskiwania edukacji na uczelni.

Osoby młode poza rynkiem pracy

W Pomorskiem z roku na rok obserwowany jest spadek wskaźnika obciążenia pracujących przez osoby bierne i bezrobotne, mimo to jego poziom jest nadal wysoki – w 2017 na 1000 osób pracujących przypadają 791 osoby bezrobotne i bierne zawodowo. W 2017 roku ponad 750 tysięcy (prawie 42%) mieszkańców województwa powyżej 15. roku życia nie pracowało i nie szukało pracy. Jest ich tylko o ¼ mniej niż pracujących Pomorzan, a aż 300 tysięcy z nich (40%) to ludzie w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat), natomiast **osoby młode w wieku 15 – 29 lat stanowią 23% (172 tys. osób).**

Wykres 7 Ludność bierna zawodowo w wieku 15 lat i więcej w województwie pomorskim

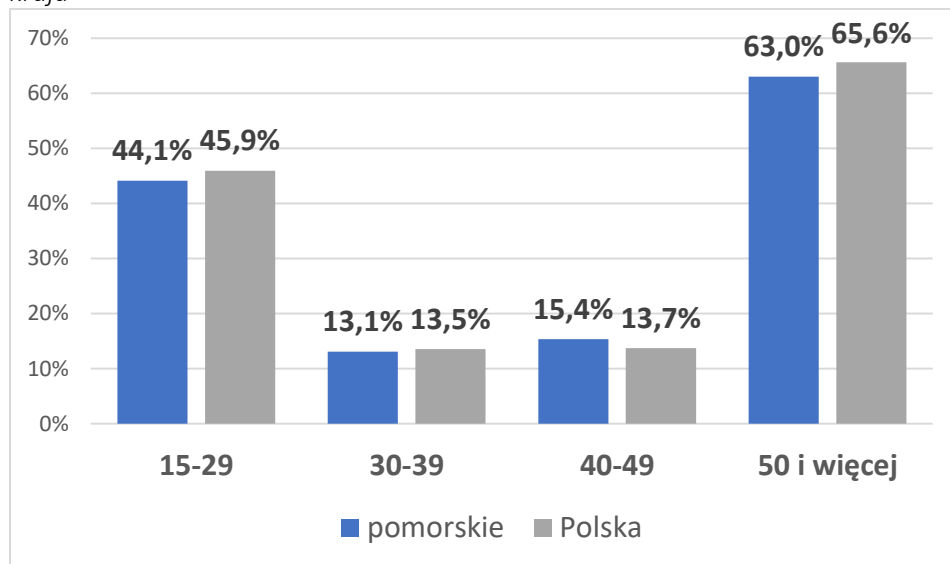

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

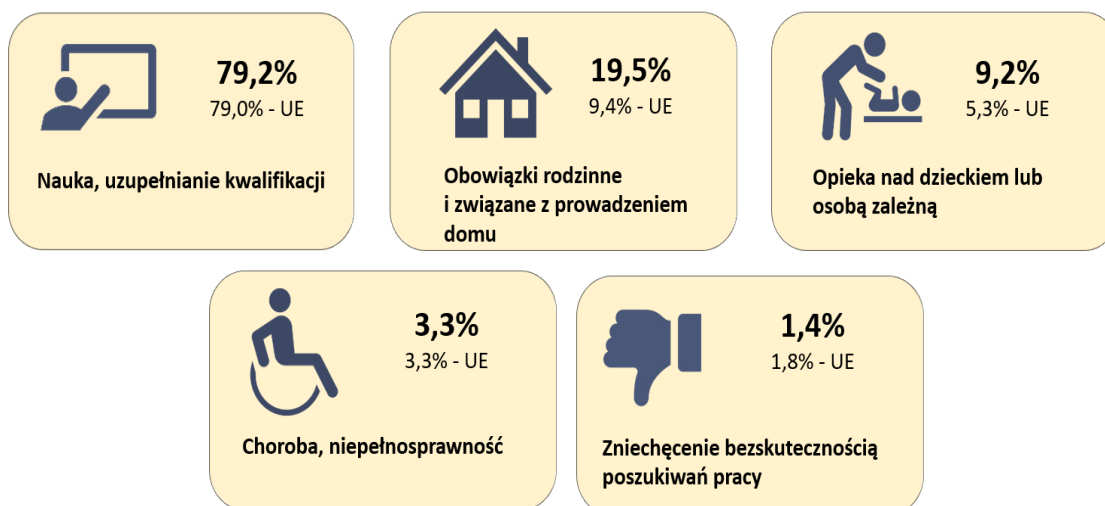
Zgodnie z danymi przedstawionymi na kolejnym wykresie, udział biernych zawodowo w kategorii 15-29 jest blisko trzy razy większy niż w środkowych grupach wiekowych, obejmujących osoby będące u szczytu swoich możliwości produkcyjnych. Większy odsetek biernych zawodowo obserwujemy tylko w przypadku ostatniej kategorii, uwzględniającej w tym przypadku również ogół ludności w wieku poprodukcyjnym (65+). Odsetek biernych w wieku 15 – 29 lat jest w województwie pomorskim niższy o 1,8 pkt. proc. od średniej w kraju.

Wykres 8 Udział biernych zawodowo wg grup wiekowych w 2017 r. w województwie pomorskim, na tle kraju

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Rysunek 5 Przyczyny bierności osób młodych w wieku 15 – 29 w Polsce i Unii Europejskiej

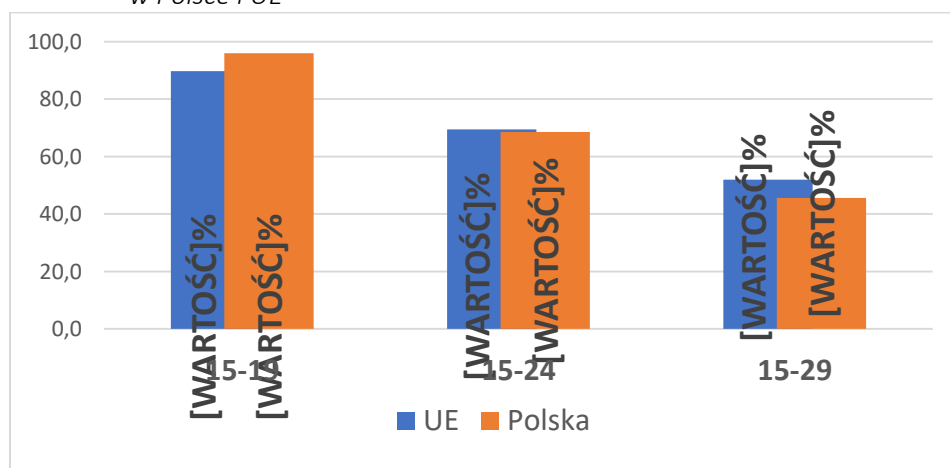

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Jeśli bliżej przyjrzymy się deklarowanym powodom bierności zawodowej, to nie jest zaskoczeniem fakt, że wśród osób młodych w wieku 15 – 29 najczęstszą przyczyną braku aktywności na rynku pracy jest nauka i uzupełnianie kwalifikacji (79,2%), co tłumaczy dlaczego tak dużo młodych w naszym województwie nie pracuje i nie szuka pracy. Możemy spodziewać się, że osoby zaliczane do biernych zawodowo, które aktualnie uczą się, podejmą zatrudnienie po zakończeniu nauki. Kolejnym powodem bierności są obowiązki rodzinne i te związane z prowadzeniem domu (19,5%) oraz opieka nad dzieckiem lub osobą zależną (9,2%). Widać wyraźnie, że przyczyny te są dużo częściej

deklarowane przez osoby bierne w Polsce niż średnia UE. Bierność zawodową związaną z chorobą czy niepełnosprawnością deklarowało 3,3% osób. Jest także grupa osób, która nie pracuje i nie poszukuje pracy z powodu zniechęcenia bezskutecznością poszukiwań pracy. Takie osoby stanowiły 1,4% młodych biernych Polaków. Inne przyczyny bierności stanowią 0,7% dla Polski i 5,5% dla Unii, wśród nich kryją się m.in. tzw. osoby uprzywilejowane, czyli dzieci zamożnych rodziców, które mogą pozwolić sobie na odwołanie wejścia w dorosłość, ponieważ nie muszą się martwić o środki na utrzymanie.

Wykres 9 Odsetek osób młodych uczestniczących w kształceniu formalnym i nieformalnym w Polsce i UE

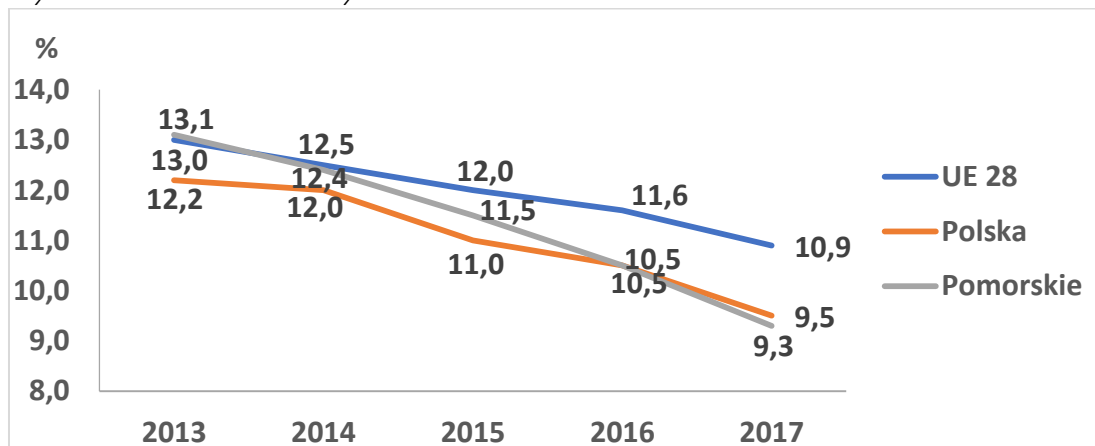
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Główną przyczyną bierności zawodowej młodych jest nauka i uzupełnianie kwalifikacji, dlatego warto przyjrzeć się danym dotyczącym udziału osób młodych w kształceniu. Okazuje się, że Polska ma najwyższy – 96% po Luksemburgu (96,3%) odsetek ludzi młodych uczestniczących w kształceniu formalnym i nieformalnym dla przedziału wiekowego 15-19 lat w całej Unii Europejskiej (średnia UE – 89,7%). Jeśli weźmiemy wartość tego wskaźnika dla przedziału wiekowego 15 – 29, wynik dla Polski nie jest już taki korzystny, bo tylko – 45,6% osób w tym wieku uczy się, jest to wynik poniżej średniej unijnej (52%). Taki wynik związany jest zapewne z niskim odsetkiem udziału Polaków w kształceniu ustawicznym. Do krajów o najwyższym odsetku ludzi młodych uczestniczących w kształceniu należą Dania (66,3%), Holandia (64,8%) i Luksemburg (62,4%).

Grupa NEET

Dla oceny sytuacji młodych na rynku pracy użyteczną kategorią osób okazuje się tzw. NEET (ang. not in employment, any education and training). Do tej grupy zaliczane są osoby młode, które nie pracują, nie uczą się ani nie szkolą. NEETs postrzegani są jako poważny problem Unii Europejskiej, który generuje wysokie koszty społeczne. Identyfikacja grupy NEET stwarza problemy metodologiczne, ze względu na jej dużą heterogeniczność: zaliczamy do niej np. osoby chore lub niepełnosprawne czy młodych opiekunów. Osoby z tej kategorii NEET mają niewielki wpływ na swoje położenie bądź całkowity jego brak. Do grupy NEETs należy też młodzież w pełni kontrolująca swoją sytuację: są to osoby, które nie poszukują pracy ani nie dążą do tego, żeby się kształcić, mimo że nie przeszkadzają im w tym żadne zobowiązania czy niepełnosprawność.

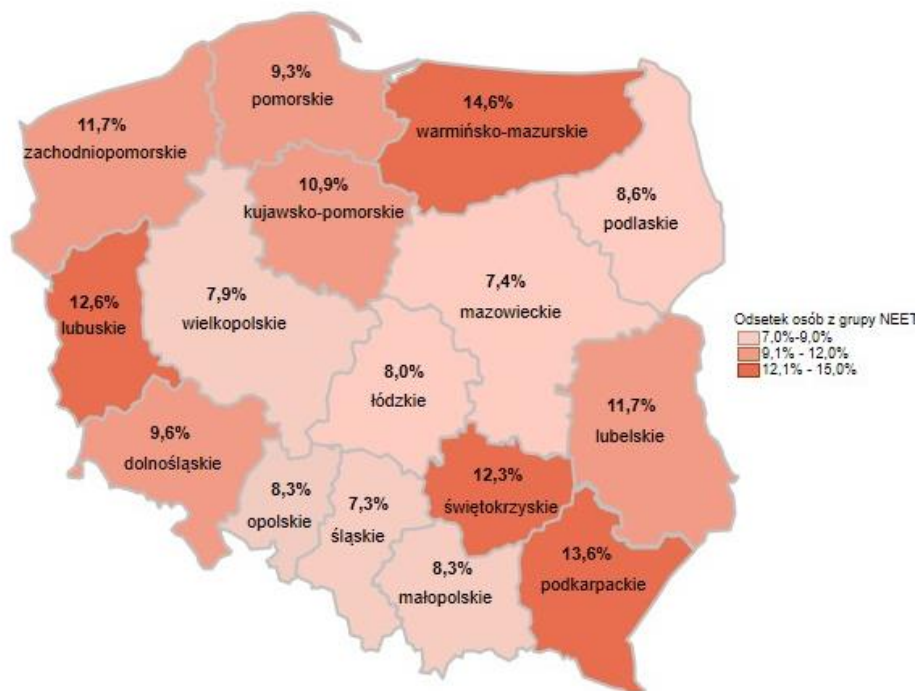
Wykres 10 Odsetek młodzieży w wieku 15 - 24 lata o statusie NEET w latach 2013 - 2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Analizując dane EUROSTATU o strukturze NEET w wybranych krajach UE, zauważyć można pewne trendy. Populacja osób z grupy NEET zarówno w Europie, jak też w Polsce kurczyła się w latach 2003–2008, a potem zaczęła rosnąć aż do 2012 roku. Od 2012 do 2017 roku liczba NEETs sukcesywnie się zmniejszała osiągając poziom 10,9% w UE oraz 9,5% w Polsce. Dla województwa pomorskiego odsetek ten jest jeszcze niższy i wynosi 9,3%.

Rysunek 6 Udział grupy NEET wśród młodzieży w wieku 15 – 24 w Polsce w roku 2017 r.

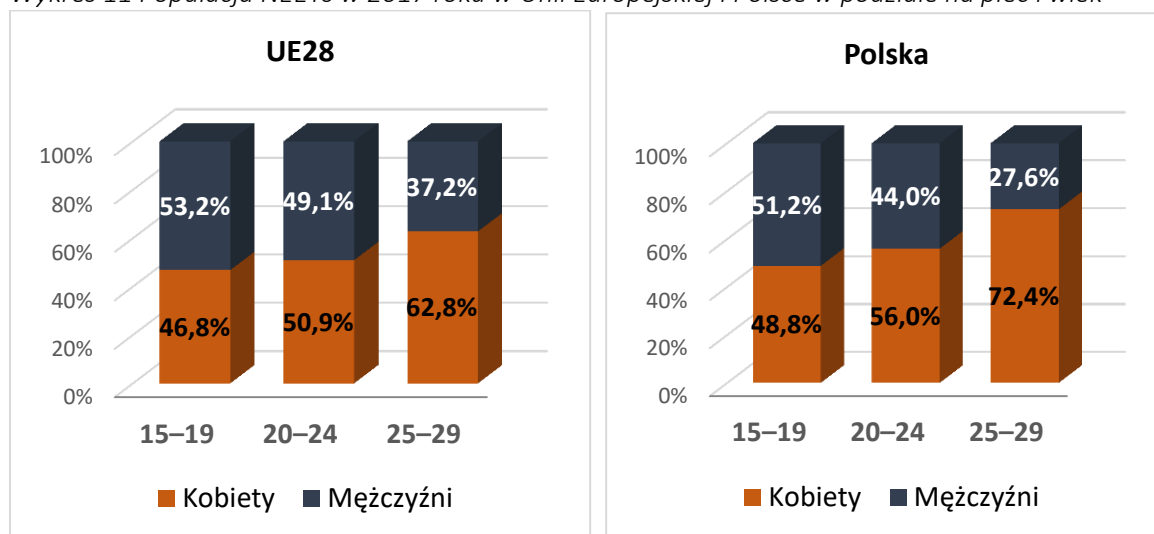
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

W województwie pomorskim odsetek osób zaklasyfikowanych do grupy NEET wśród młodzieży w wieku od 15 do 24 lat w 2017 r. wynosił 9,3%, co dawało ósme miejsce w kraju. Najniższy odsetek młodzieży NEET występuje w województwie śląskim (7,3%) i mazowieckim (7,4%). Zdecydowanie

najgorsza sytuacja jest w województwach: warmińsko-mazurskim (14,6%), podkarpackim (13,6%) i lubuskim (12,6%). Niekorzystną sytuację zanotowano także w województwie świętokrzyskim (12,3%).

Pomimo spadku odsetka młodzieży o statusie NEET w ostatnich latach zarówno w skali europejskiej jak i lokalnie, to pod względem liczebności grupa NEET wciąż jest duża. Wśród młodzieży NEET w wieku 15–24 lat, więcej jest kobiet niż mężczyzn. W 2017 roku odsetek młodych kobiet należących do tej grupy wynosił w Unii Europejskiej 11,2%, w stosunku do 10,7% dla młodych mężczyzn. W Polsce i województwie pomorskim ta dysproporcja jest jeszcze większa, 10,7% kobiet do 8,3% mężczyzn w Polsce i 10,1% do 8,4% w Pomorskiem.

Wykres 11 Populacja NEETs w 2017 roku w Unii Europejskiej i Polsce w podziale na płeć i wiek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Odsetek kobiet w grupie NEET rośnie z wiekiem badanych. W 2017 roku w krajach Unii wśród NEETs w wieku 15–19 lat było 46,8% kobiet, w grupie 20–24-lata już 50,9%, a wśród 25–29-latków aż 62,8% stanowiły kobiety. W Polsce te udziały wyglądały następująco: 48,8%, 56,0%, 72,4%. Jeśli więc pominiemy najmłodszych, możemy stwierdzić, że zjawisko NEET występuje częściej u kobiet, a dodatkowo w kolejnych rocznikach nasila się, podczas gdy u mężczyzn występuje rzadziej i dodatkowo maleje z wiekiem. Różnica ta jest efektem wielu czynników ekonomicznych, kulturowych i regulacyjnych takich jak np. urlop macierzyński, czy wychowawczy. Część kobiet wycofuje się z aktywności edukacyjnej i zawodowej na skutek podejmowania obowiązków rodzicielskich, rezygnuje z powrotu do pracy na rzecz wychowywania dzieci.

Determinanty przynależności do grupy NEET

Literatura jest ogólnie zgodna w kwestii zakresu społecznych, gospodarczych i osobistych czynników, które zwiększają szanse na przynależność jednostki do grupy NEET. Wśród czynników, które najczęściej determinują pojawienie się statusu NEET u młodych ludzi, wymienia się np.: niskiej jakości edukację, migracyjną przeszłość, niepełnosprawność, pochodzenie z rodzin rozwiedzionych lub takich, gdzie rodzice mieli problem z zatrudnieniem, niski przychód gospodarstwa domowego lub zamieszkanie na prowincji. Według badań niski poziom wykształcenia – zwiększa prawdopodobieństwo bycia w NEET trzykrotnie, młodzież ze środowisk imigracyjnych jest o 70% bardziej narażona na przynależność do NEET niż młodzi ludzie będący obywatelami danego kraju. Posiadanie rodziców, którzy doświadczyli bezrobocia – zwiększa prawdopodobieństwo przynależności do grupy NEET o 17%, rozwód rodziców – zwiększa prawdopodobieństwo przynależności do grupy

NEET ich dzieci o 30%. Problemy zdrowotne, w tym różnego rodzaju niepełnosprawność (fizyczną lub psychiczną) – zwiększają ryzyko bycia w grupie NEET w stosunku do osób, które takich problemów nie mają o 40%.¹

Z kolei według ekspertów OECD problemy bierności społecznej młodzieży z nie wynikają jedynie z niesprzyjających warunków dojrzewania czy rozwoju. Podzielili oni nastolatków NEET na dwie podgrupy: młodzież opuszczoną i źle zintegrowanych nowicjuszy na rynku pracy. Pierwsza grupa to osoby o mniejszej zdolności do zdobywania wiedzy, obciążone dodatkowo pewną niesprzyjającą cechą, posiadające zazwyczaj niskie lub bardzo niskie kwalifikacje. Grupa ta w różnym natężeniu występuje w każdym niemal kraju UE. Druga grupa NEET to młodzież, która ukończyła przynajmniej szkołę średnią. Jej podstawowym problemem nie jest bierność społeczna, lecz problemy z ciągłością w aktywności zawodowej, nawet w okresach silnego wzrostu gospodarczego. Okresy zatrudnienia, zazwyczaj na tzw. umowach śmieciowych, przeplatają się w tym przypadku z bezrobociem. Ta kategoria NEET powszechnie występuje w takich krajach jak Francja, Portugalia i Hiszpania.

---

¹ Eurofound (2017), Long-term unemployed youth: Characteristics and policy responses, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

WIEDZA

PORP dostarcza wiedzy na temat aktualnych zjawisk i trendów na pomorskim rynku pracy.

INSPIRACJA

PORP inspiruje do podejmowania trafnych decyzji i nowatorskich inicjatyw w obszarze rynku pracy.

PARTNERSTWO

PORP tworzy przestrzeń do rozwoju partnerstwa na rzecz podejmowania dialogu i dyskusji o pomorskim rynku pracy.

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W GDAŃSKU

ul. Podwale Przedmiejskie 30

80-824 Gdańsk

porp.pl

porp@wup.gdansk.pl